

Svar på fullmäktigemotion; Regionalt åtgärdsprogram för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, T Kivioja (SDP)

Sektionen för främjande av välbefinnande och hälsa samt kontaktytor 07.09.2026 § 44

Beredare Sjöström Pia-Maria (Penttinen Erkki)
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 040 184 1597, fornamn.efternamn@ovph.fi

Tuija Kivioja, ersättare i välfärdsområdesfullmäktige, har lämnat en motion om uppgörande av ett regionalt åtgärdsprogram för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Ursprungligen har riksdagens NPF-nätverk utarbetat en motion om att välfärdsområdena bör utarbeta en strategi för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Enligt motionen borde välfärdsområdets åtgärdsprogram för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar innehålla mål och konkreta åtgärder för att främja jämställdheten och delaktigheten för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Programmet borde också fokusera på att utveckla stödåtgärder och tjänster för alla skeden i livet. Enligt motionen finns det i nuläget stora variationer inom välfärdsområdet och mellan välfärdsområdena när det gäller tillgången till social- och hälsovårdstjänster för barn, unga och vuxna. Dessutom tillhandahålls servicen inte jämnt.

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är en paraplyterm som beskriver variationer i hjärnverksamhet och informationsbearbetning, såsom ADHD, autismspektrumtillstånd och Tourettes syndrom. De centrala symtomen vid ADHD är långvariga. Funktionsförmågan försämras av svårigheter att reglera aktivitet och uppmärksamhet samt av impulsivitet som avviker från vad som är typiskt för personer i samma ålder och på samma utvecklingsnivå. Autismspektrumtillstånd är utvecklingsrelaterade störningar som yttrar sig som vittomfattande och bestående särdrag i interaktion och kommunikation samt begränsade, repetitiva och oflexibla beteendemönster, intressen eller aktiviteter. Tourettes syndrom är ett neuropsykiatriskt syndrom som börjar i barndomen och kännetecknas av återkommande motoriska och vokala tics. Det finns egna rekommendationer för god medicinsk praxis för ADHD och autismspektrumtillstånd.

Det är viktigt att tidigt kunna identifiera neuropsykiatriska funktionsnedsättningar för att man ska kunna påbörja stödåtgärder i vardagen, omforma miljön och nödvändig rehabilitering i ett så tidigt skede som möjligt. Antalet barn och unga som diagnostiseras med och får behandling för autismspektrumtillstånd har gradvis ökat i Finland. På grund av att autismspektrumtillstånd är heterogena finns det ingen intervention som är effektiv eller ens nödvändig för alla personer med autismspektrumtillstånd. Det är således väsentligt att rehabiliteringen planeras och genomförs individuellt.

En arbetsgrupp som tillsatts av Finska läkarföreningen Duodecim, Barnpsykiaterföreningen i Finland rf, Finlands ungdomspsykiatriska förening rf, Finlands läkare för utvecklingsstörda, Barnneurologiska Föreningen i Finland och Psykiaterföreningen i Finland rf rekommenderar att varje välfärdsområde ska utarbeta, införa och upprätthålla en klar anvisning och regional vårdkedja för diagnostiken, vården och rehabiliteringen av autismspektrumtillstånd.

1.1.2025 trädde den nya lagen om funktionshindersservice (675/2023) i kraft. I och med reformen får alla personer med funktionsnedsättning sin funktionshindersservice med stöd av samma lag, och genom lagen har man strävat efter att beakta olika funktionsnedsättningar bättre än tidigare för att förhindra att personer med funktionsnedsättning ska lämnas utanför servicesystemet. Syftet med lagen är att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få en servicehelhet som motsvarar deras individuella behov, förbättra tillhandahållandet av tjänster samt stärka delaktigheten i klientprocessen.

Österbottens välfärdsområde håller för närvarande på att uppdatera servicekedjan för barn med ADHD på basis av de förnyade rekommendationerna för god medicinsk praxis. Dessutom har processen för unga med ADHD också utvecklats och beskrivits. Planeringen av en servicekedja för diagnostiken och rehabiliteringen av barn med autismspektrumtillstånd pågår.

Välfärdsområdets verksamhet ska vara jämlik och involverande för personer med olika bakgrund, utgångspunkter och behov. Servicekedjor som baserar sig på olika diagnoser och servicebehov ska utarbetas för att klienter och patienter ska få den vård och service de behöver i rätt tid och på rätt nivå. Även vissa grupper med autismspektrumtillstånd är i behov av tydliga vård- och servicekedjor. Verksamheten anpassas vid behov på olika sätt för personer med särskilda behov, och dessutom erbjuds personalen utbildning i bland annat bemötande. Det är viktigt att personer med autismspektrumtillstånd får den vård och den service som de behöver på samma sätt som andra befolkningsgrupper.

Välfärdsområdet utvecklar sina tjänster i enlighet med andan i den nya lagen om funktionshindersservice så att klienter som behöver särskilt stöd i första hand får sina behov tillgodosedda genom anpassningar av de ordinarie tjänsterna och tillvägagångssätten, i stället för genom separata och omfattande åtgärdsprogram för specifika diagnosgrupper. I och med detta föreslås det inte att ett separat åtgärdsprogram för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska utarbetas.

Sektordirektör för barn, unga och familjer Sjöström Pia-Maria

föreslår att sektionen för främjande av välbefinnande och hälsa samt kontaktytor föreslår att ovanstående beredning ska tillställas som svar på fullmäktigemotionen och att ärendet ska vidarebefordras till styrelsen och fullmäktige för behandling.

Beslut:

Vid sammanträdet presenterade Tuija Kivioja ett alternativt beslutsförslag:

"Österbottens välfärdsområdes sektion för främjande av välbefinnande, hälsa och kontaktytor föreslår att mål och konkreta åtgärder för att främja välbefinnande, jämlikhet och delaktighet för personer inom neurodiversitetsspektrumet ska införas i den regionala välfärdsplanen och att genomförandet av dessa ska följas upp som en del av den regionala välfärdsrapporteringen.

Vid beredning, genomförande och uppföljning beaktas hela livscykeln, och samarbete bedrivs mellan välfärdsområdet, kommunerna, organisationerna samt personer inom neurodiversitetsspektrumet och deras närstående.

Särskild uppmärksamhet ska fästas vid utvecklingen av neurovänliga verksamhetsmiljöer och att tjänsterna och stödet ges i rätt tid och är kontinuerligt, samt vid övergångsskeden under livscykeln inklusive övergångarna från småbarnspedagogik till skola och från utbildning till studier samt från studier till sysselsättning och arbetsliv.

Vid samarbete i kontaktytorna beaktas, utöver social- och hälsovårdstjänsterna, även kommunernas arbete för främjande av hälsa och välfärd, småbarnspedagogiken och utbildningen, läroanstalterna, de sysselsättningsområden som verkar i området och deras sysselsättningsnämnder samt organisationerna. För samarbetet i kontaktytorna ska centrala samarbetsparter, ansvarsfördelning och uppföljning fastställas."

Förslaget vann inte understöd.

Sektionen godkände föredragandes beslutsförslag med tillägget att vårdkedjorna för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska presenteras för sektionen då de är klara och att FPA:s projekt Spektrum om möjligt ska presenteras för sektionen.

Välfärdsområdesstyrelse 21.09.2026

ÖVPH/1258/00.02.00/2025

Beredare Sjöström Pia-Maria
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 040 184 1597, fornamn.efternamn@ovph.fi

Sektordirektör för barn, unga och familjer Sjöström Pia-Maria

föreslår att välfärdsområdesstyrelsen beslutar att ge svaret på fullmäktigemotionen som redogörelse till välfärdsområdesfullmäktige. Styrelsen föreslår för fullmäktige att motionen härmed är slutbehandlad.

Beslut:

Bilagor

Bilaga 1 Regionalt åtgärdsprogram för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Distribution